

3 (243).
ANAHİT ACAPAHYAN'IN HİKÂYESİ
(1920, Sis doğumlu)
KİLİKYA'NIN BAŞKENTİ SİS'İN KUTSAL EMANETLERİ

Sülalemiz Kilikya Kralı VI. Levon'un soyundandır. Başlangıçta kraliyet, sonraları ise katolikosluk ailesi mensubu olmuşuz. Rahip Gnel Acapahyan atalarımızdandır; o, 33 yaşında Acapahyan Manastırını inşa ettirmiştir. Manastırını gören Türk Beyi "bu manastır değil, kaledir" der. O manastır şimdi camiye dönüştürülmüştür.

Anlatılanlara göre Rahip Gnel Acapahyan o taraflara gelir; suyu kurumuş bir kuyu görür. Rahip Gnel Acapahyan bir elinde Lusavoriç'in sağ eli, diğerinde ise haç olduğu halde başlar dua etmeye ve kuyunun içine su dolmaya başlar. İşte öyle bir mucize gerçekleşmiştir. Evimizde hem Grigor Lusavoriç'in sağ elini, hem Kral Levon'un fildişi kaşığını, hem de elmasları üzerinden çıkarılmış kılıcını sakladık. Annem, 1915'te Türkler gelip bizi Sis'ten çıkardıklarında bütün bunları yanımıza alıp yola çıktığımızı anlatırdı. Türk jandarmalar sıradan çıkanları veya geri kalanları kamçıyla döverlerdi. Ağlama, sızlama, kargaşalık... Ermeniler aç, susuz, güneşin altında haşlanarak yürümekte zorlanıyorlardı; dayak yiye yiye Gaston şehrine vardılar. Midelerine bir şey gitmesi için, açlıktan at dışkılarındaki sindirilmemiş arpa tanelerini arayıp yiyorlardı. Kolera salgını zaten orada baş göstermişti; ölen ölene... Babam mezarcı olmuştu. Ölenler o kadar çoktu ki, cesetleri de üst üste büyük bir çukurun içine atıp üzerini toprakla örtüyorlardı. Türkler küçük çocukları boyunlarına kadar, başları dışarıda kalacak şekilde toprağa gömüyorlardı.

Sonra bizi Sur-Sayda şehrine götürdüler. Cebimizde para yoktu. Annem mecburen Kral Levon'un fildişi kaşığını sattı ve o parayla, bize yedirmek üzere 14 kilo mısır unu satın aldı. Galiba biz o un sayesinde hayatta kaldık. Sonra annem Amerikan Hastanesi'nde çamaşırcı olarak çalışmaya başladı. Annem oradan bir yün battaniye getirmişti; ailece o battaniyenin altına girip uyurduk. Bir gün battaniyeyi yıkadık, kuruması için dikenli teller üstüne serdik; battaniyeyi çaldılar; biz çocuklar ağlamaya başladık. Amerikan Hastanesi'nin başhekimi halimizi gördü; bize acıdı, yeni bir yatak örtüsü verdi. Annemin eline para geçtiğinde gidip Kral Levon'un o kaşığını para karşılığında geri aldı. O kaşık şimdi diğer kutsal emanetlerle birlikte müzede bulunmaktadır.

Sonra biz Maraş'a gittik. Biraz nefes aldık; zira Fransızlar oraya önceden girmişlerdi; sulh oldu. Ama onların da orda kalmasına izin vermediler; Fransızlar, kaçarken kimsenin duymaması için geceleyin atlarının toynaklarının altına keçe bağlamışlardı. Onlar gidince Türkler Maraş'a girip başladılar katletmeye, her yeri harabeye çevirmeye, kesmeye. Maraş'ın Ermeni Kilisesi'ni ateşe verdiler; mum gibi yaktılar onu. Biz mecburen Maraş'ı terk ettik: Beyrut'a geçtik. Birkaç yıl orda kalıp, sonra 1946'da Ermenistan'a geldik.